

MENINGER

Alle innlegg må leveres som e-post til mening@hammar-dagblad.no

SI DIN MENING!

Innlegg på trykk skal være signert med fullt navn. Anonyme innlegg godtas bare unntaksvis, når det kan underbygges med helt spesielle behov for å være anonym. Skriv kort. Innlegg som er kortere enn 280 ord slipper først fram i løen.

Hammar Venstre takker

Mete Willas
Leder i Hammar Venstre

Vi retter en stor takk til alle dere som bidro til at Venstre fikk 5 prosent av stemmene i Hammar 897 personer stemte Venstre i Hammar ved stortingsvalget, dvs vi hadde en økning på 1,9 prosent fra forrige Stortingsvalg. Hammar Venstre hadde den største økningen av alle Venstrelag i Hedmark fylke, dette til tross for den betydelige oppsving Miljøpartiet hadde de siste dagene.

Forskningsdagane og vatn – Vikingane

Jens Haugan
Høgskolen i Hedmark

Forskningsdagane har i år «hav og vatn» som tema. Kva er vel meir naturleg i Språkåret 2013 enn å sjå på nettopp desse ord?

Men lat oss starte med vikingane. Ophavet eller tydinga til ordet «viking» er ikkje heilt klart. Det finst tre populære hypotesar. Ein viking kan rett og slett vere ein person som rett og slett ut av viker. Vikingane var jo kjende for dei karakteristiske båtene sine som kunne brukast i svært grunne farvann. Ein viking kunne elles vere ein person frå Viken, dvs. området rundt Osloforden. Eller så går tydinga tilbake på eit gammalt ord som tyder sjøfarande krigar.

Vikingane hadde heilt klart eit forhold til sjøen. Men ordet «sjø» har faktisk svært mange ulike former i dei norske dialektene. I gammalnorsk brukte ein «sjár» eller «sjör», og i samansettningar kunne ein òg ha forma «sæ» - R-en kan ein sjå bort frå i denne samanhengen. Men i-tyden kunne ha stor effekt. For det første oppstod denne i-tyden gjennom ei flytting av trykket frå umorisk til norrønt. Ei gammal germansk form var «seō». Når trykket blei flytta framover, blei det ein glideforle, og ein fekk «sjö» og «sjä». I neste

LOVENE FOR INNBYGGERNES SKYLD: Camilla Kyllö skriver om jurisdagen. FOTO: CAMPBELL

Jurisdagen lørdag

Camilla Kyllö
Advokat i Campbell & Co

Over er ikkje bare til for jurister og advokater. Alle paragrafene som styrer samfunnet vårt, angår hver enkelt innbygger. Derfor må lovene ha en form som gjør at folk forstår dem, og innbyggerne må kunne få hjelp av jurister til å tolke og bruke lovtekstene. For at innbyggerne skal kunne kjempe til rettighetene og pliktene sine i samfunnet, må lovpråket være så forståelig som mulig. Dessverre er ikke virkeligheten slik. Lovspråket er altfor ofte preget av gammelmodige ord og uttrykk, vanskelige juridiske ord og dårlig struktur. Formyngs-, administrasjons- og kirkedepartementet, Justis- og beredskapsdepartementet og Kulturdepartementet har sammen med Difi og Språkrådet gått sammen om prosjektet Klart lovspråk for å gjøre noe med dette. Noe Juristforbundet gir sin støtte til. Juristforbundets prinsippprogram står det: «Respekt for lovgivningen forutsetter at den gjøres tydelig og tilgjengelig. Det offentlige må sikre dette gjennom forenkling av lover og forskrifter, bedre informasjon og god tilgang til juridisk veiledning om individets rettigheter og plikter.» Vi mener at bedre lovspråk må

suppleres med juridisk veiledning. Både den enkelte innbygger, offentlige virksomheter og private bedrifter må ha tilgang til jurister som kan forklare hva paragrafer innebærer. Prinsippprogrammet vårt sier at: «Alle må sikres nødvendig juridisk rådgivning, uavhengig av økonomisk evne og geografisk tilnærhet. Det må være en lav terskel for å søke advokatbistand, annen rettshjelp og veiledning hos offentlige etater.» Dette er en av grunnene til at vi hvert år i september arrangerer Jurisdagen rundt i landet. Lørdag står jurister med ulik bakgrunn sammen på stands i 21 norske byer for å informere om hva jurister driver med og gi publikum gratis veiledning og råd. I år samarbeider vi dessuten med prosjektet Klart lovspråk. På Jurisdagen viser vi deg hvor du kan oppsøke hjelp, og får gjerne flest spørsmål om arv, ekteskap og fast eiendom. Men vi får også spørsmål om rettsbidsordninger, forskjellen på jurister og advokater og hva Juristforbundet står for.

Samfunnet er gjennomregulert av lover og forskrifter. Vi i Juristforbundet er opptatt av at disse lovene skal bli mer tilgjengelige - gjennom tilgjengelig lovverk og tilgjengelige jurister. Møt oss på Østre Torg på Hammar 28. september 2013 kl. 11.00-14.00.

omgang påverka den nye i-tyden vokalen, og vi fekk uttalevariantar som bl.a. «sjör», «sjj» og «sjæ», t.d. i Sjøalland. Ordet «hav» er nok ikkje like spennande, men det kan kanskje vere interessent å vite at det refererer til «det som hever seg». Havet er jo kjent for flod og fjære, dvs. tidevatn. «Vatn» på si side er eit kjempespennande ord. Det finst jo òg som «vann» i norsk

og som «vass-» i samansettjingar. I engelsk er det «water», mens tysk har «Wasser». Gamle germanske former var «*watan» og «*watar», og då er det lett å sjå at ordet kunne utvikle seg litt ulikt i naboSpråka. I nordisk fekk ein då «vatn» ved samandraging eller svakope. I svensk fekk ein ein hjelpevokal, såkalla svarabhakti, og ordet blir skrivt «vatten», mens «vann» oppstod gjennom ei

samansmelting av tn til nn, jf også «bott/bunn». På same måte fekk ein «vass-» av ei samansmelting av ts til ss. Verken engelsk eller tysk har ordet «hav». I tysk har ein derimot «Meer», mens engelsk har latinske ord som har samanheng med «marine». Før orda «hav» og «sjö» tok over i nordisk, brukte ein faktisk ordet «mar». Dette finn ein igjen i ord som «marbakke»,

Pressens Faglige Utvalg
PFU

Hammar Dagblad arbeider etter Vær Varsom-plakatens regler for god presseskikk. Den som mener seg rammet av urettmessig avisomtale, oppfordres til å ta kontakt med redaksjonen. Pressens Faglige Utvalg (PFU) er et klageorgan som behandler klager mot pressen i presseetiskes pårsmål.

Adresse: Rådhusgt. 17
Postboks 46 Sentrum, 0101 Oslo
Tlf.: 22 40 50 40
E-post: pfu@presse.no

«mar(e)halm» og «marsvin».

Vikingane reiste langt, og det var vatnet som førde dei til mange nye stader og verdsdelar. Dei følgde elvane gjennom Russland og ned til Det kaspiske hav, og dei brukte havet rett uttanfor, som førde dei til alle øyane i vest og heilt til Amerika, mens dei også reiste nedover til Europa og inn i Middelhavet. Svært mange stader busette dei seg i kortare eller lengre tid og etterlet seg språklege spor. Islandsk og færøysk blei «planta» midt i havet og grodde ut av gammalnorsk. Ara rundt 700 til 1000 var rett og slett prega av flytande nordisk.

Livet og døden

Einar Lang-Ree
Hammar

Stadig dukker dette spørsmålet opp: Bør ikkje et menneske selv få lov til å bestemme avslutningen på livet, og få hjelp til dette? VG Nett forteller om en dansk mann som nylig reiste til Dignitasklinikken i Zurich, og fikk der den assistanse han trengte. Vedkommende var uheldigvis syk og hadde ligget lenge med sterke, uttholdelige smerter. Nordmenn har også reist dit for å få ønsket assistanse.

Her i landet må lidende mennesker dø av, eller med sterke smerter. Smerter som de må leve med, natt og dag. «Gi smertestillende midler», sier politikerne. Men slike midler har en topp, virker en times tid, og så ligger den syke der fortsatt og lider i påvente av en ny dose. For doser, det skal gis etter oppskriften, ikke etter behovet. For da dør kanskje pasienten, og det må han ikke. For legene har avlagt ed på at de skal holde liv i de syke så lenge som mulig - uansett smerte.

Vi har en dyrevernlov her i landet, som straffer den som ikke sørger for avlving av et dyr som lider. Men pårørende til sine syke skal måtte se på at vedkommende må streve med smerter til livet omsider ebber ut. For leger gir behandling til uheldbedelige pasienter, vel vitende om at livet med smerte forlenges.

Det å bestemme avslutningen på sitt liv, er ikke det den største demokratiske rettighet et menneske skal få ha? Siden alle må dø en gang, så angår